

ARAŞTIRMA RAPORU

Ostomili Hastalarda Hemşirelik Girişimlerinin Öz-Bakım Üzerine Etkisi: Sistemik Derleme ve Meta-Analiz

Aydoğan S., Yuceler Kacmaz H., Irmak B., Aktas D., Karadag A. (2026). Applied Nursing Research, 89, 152091.

Applied Nursing Research 89 (2026) 152091

Contents lists available at ScienceDirect

Applied Nursing Research

journal homepage: www.elsevier.com/locate/apnr

Effect of nursing interventions on self-care for ostomy patients: A systematic review and meta-analysis

Sinan Aydoğan, RN, PhD, Assistant Professor^{a,*}, Hatice Yuceler Kacmaz, PhD, Associate Professor^b, Burcin Irmak, PhD, Assistant Professor^c, Dilek Aktas, PhD, Assistant Professor^d, Ayise Karadag, PhD, Professor^e

^a Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Türkiye
^b Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Erzurum University, Erzurum, Türkiye
^c Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Ordu University, Ordu, Türkiye
^d Department of Nursing, Faculty of Health Sciences, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Ankara, Türkiye
^e School of Nursing, Koc University, Istanbul, Türkiye

ARTICLE INFO

Keywords:
Evidence-based nursing
Meta-analysis
Nursing
Ostomy
Quality of life
Self care

ABSTRACT

Background: Ostomy surgery, which creates an opening for the elimination of bodily waste, requires patients to have significant self-care skills. Nursing interventions play a critical role in equipping these individuals with the knowledge and skills necessary for effective ostomy management.

Aim: To determine the nursing interventions applied to ostomy patients and examine their effects on patients' self-care ability.

Design: Systematic review and meta-analysis.

Methods: The study was conducted following the PRISMA 2020 guidelines. The research question-based PICOS approach was used. PubMed, Cochrane Library, Scopus, Web of Science, CINAHL, and Ovid MEDLINE(R) electronic databases were searched on 6 June 2024 and 18 February 2026. A combination of MeSH terms and keywords—"ostomy", "enterostomy", "nursing", "self-care", "nurse", "experimental study", and "randomised control trials"—was used in the search. The studies included in the review were between 2014 and 2026. This review includes nursing interventions for patients with an ostomy (enterostomy/urostomy). Primary outcomes were self-care ability. Data were analyzed using Comprehensive Meta-Analysis (CMA) Version 4 software.

Results: A total of 23 studies were included in this systematic review, with 2386 participants. Of the studies, 22 included patients with an enterostomy, and 1 included a patient with a urostomy. The experimental groups received nursing interventions categorized into four groups: Technology-Based, Model-Based Nursing Care, Structured Educational Strategies, and Specialized Clinical Interventions. The results showed that nursing interventions were associated with higher self-care ability.

Conclusions: This study has demonstrated that nursing interventions increased self-care for ostomy patients despite the methodological variations in the studies included in the review.

1. Introduction

An ostomy is a surgical procedure that creates an opening (stoma) in the body to allow for the discharge of bodily wastes, typically when the normal route is not possible due to disease or injury (United Ostomy Association of America, 2025). Colostomy is the opening of the large intestine, and ileostomy is the opening of the small intestine to the skin.

Opening a stoma on the body surface by creating a new route from the bladder is defined as urostomy (Baykara, 2011; Williams & Hopper, 2015). It is estimated that approximately one million individuals in the USA have an ostomy (UAAO, 2017).

Ostomy causes a physical change that requires adaptation and management for the individual (Bulkeley et al., 2018). Individuals with an ostomy lose control over their excretory functions. These individuals

* Corresponding author at: Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Burdur, Türkiye.
E-mail addresses: saydogan@mehmetakif.edu.tr (S. Aydoğan), haticeyuceler@erciyes.edu.tr (H. Yuceler Kacmaz), burcinirmak@odu.edu.tr (B. Irmak), daktas@aybu.edu.tr (D. Aktas), akaradag@ku.edu.tr (A. Karadag).

<https://doi.org/10.1016/j.apnr.2026.152091>

Received 24 August 2025; Received in revised form 15 March 2026; Accepted 6 May 2026

Available online 7 May 2026

0897-1897/© 2026 Elsevier Inc. All rights reserved, including those for text and data mining, AI training, and similar technologies.

Yayın tarihi	2026
Dergi	Applied Nursing Research
DOI	10.1016/j.apnr.2026.152091
Çalışma türü	Sistemik Derleme ve Meta-Analiz
Tarama dönemi	2014–2026
Taranan veri tabanları	Pubmed, Cochrane Library, Scopus, Web of Science, CINAHL, and Ovid MEDLINE

Neden Bu Çalışmayı Yaptık?

Ostomili bireyler; stoma bakımı, malzeme yönetimi, cilt bakımı, beslenme ve günlük yaşamın yeniden düzenlenmesi gibi birçok konuda yeni bilgi ve beceriler kazanmaya ihtiyaç duymaktadır. Öz-bakım becerilerinin yeterli olması, bireyin bağımsızlığını sürdürmesi, komplikasyonların azaltılması ve yaşam kalitesinin geliştirilmesi açısından önemlidir.

Hemşireler, ostomili bireylerin hastanede, evde ve uzun süreli bakım süreçlerinde eğitim, danışmanlık, izlem ve bakım hizmetlerinin önemli bir bölümünü yürütmektedir. Bununla birlikte, farklı hemşirelik girişimlerinin ostomili bireylerin öz-bakım becerileri üzerindeki etkisini bütüncül biçimde değerlendiren güncel kanıtların bir araya getirilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Bu nedenle araştırma ekibi, ostomili bireylere uygulanan hemşirelik girişimlerinin öz-bakım, yaşam kalitesi, hemşirelik hizmetlerinden memnuniyet, komplikasyonlar ve anksiyete-depresyon üzerindeki etkilerini sistematik olarak değerlendirmiştir.

Nasıl Yaptık?

Çalışma, PRISMA 2020 rehberine uygun olarak yürütülen sistematik derleme ve meta-analiz çalışmasıdır. Araştırma sorusu PICOS yaklaşımı kullanılarak oluşturulmuştur. Altı elektronik veri tabanı taranmış ve tarama sonucunda elde edilen çalışmalar iki bağımsız araştırmacı tarafından başlık/özet ve tam metin düzeyinde değerlendirilmiştir. Çalışmaların metodolojik kalitesi, araştırma desenine uygun Joanna Briggs Institute (JBI) değerlendirme araçları kullanılarak değerlendirilmiştir. Meta-analizler Comprehensive Meta-Analysis (CMA) Version 4 yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Ne Bulduk?

1. Çalışmanın Genel Özellikleri

Bu sistematik derlemeye, toplam 2.386 katılımcının yer aldığı 23 çalışma dahil edildi. Bu çalışmaların 22'sinde enterostomi hastaları, 1'inde ise ürostomi hastaları yer aldı. Çalışmaların 8'i randomize kontrollü çalışma, 13'ü yarı deneysel çalışma ve 2'si kohort çalışmasıdır. Çalışmalar Çin, Kore, İran, Tayvan, ABD, Türkiye, Mısır ve Hollanda olmak üzere farklı ülkelerde gerçekleştirilmiştir. Deney gruplarına uygulanan hemşirelik müdahaleleri dört gruba ayrıldı: Teknolojiye Dayalı, Modele Dayalı Hemşirelik Bakımı, Yapılandırılmış Eğitim Stratejileri ve Uzmanlaşmış Klinik Müdahaleler.

2. Öne Çıkan Bulgular

- Hemşirelik girişimleri uygulanan ostomili bireylerin öz-bakım yeteneklerinin daha yüksek olduğu bulundu.
- Hemşirelik girişimlerinin yaşam kalitesi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve daha yüksek düzeyde olumlu bir etkiye sahip olduğu belirlendi.
- Meta-analiz sonucunda hemşirelik girişimleri uygulanan bireylerin hemşirelik hizmetlerinden memnun olma olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlendi.

- Meta-analiz sonucunda hemşirelik girişimlerinin komplikasyon gelişme riskiyle daha düşük düzeyde ilişkili olduğu bulundu.
- Çalışmaların sınırlı olması nedeniyle anksiyete ve depresyon üzerine meta-analiz gerçekleştirilemedi. Bu nedenle, gelecekte hemşirelik girişimlerinin anksiyete ve depresyon üzerindeki etkisini değerlendiren daha fazla araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu Çalışma Neden Önemli?

Bu sistematik derleme ve meta-analiz, farklı hemşirelik girişimlerinin ostomili bireylerin öz-bakım becerileri üzerindeki etkisini güncel kanıtlarla birlikte ortaya koymaktadır. Araştırma:

- Hemşirelik girişimlerinin ostomili bireylerin öz-bakım yeteneklerini geliştirdiğini göstermektedir.
- Teknoloji temelli eğitimler, yapılandırılmış eğitim programları ve hemşirelik bakım modellerinin ostomi bakımında kullanılabilecek farklı yaklaşımlar olduğunu ortaya koymaktadır.
- Hemşirelik girişimlerinin yaşam kalitesi ve hasta memnuniyeti üzerindeki olumlu etkisini göstermektedir.
- Hemşirelik bakımının ostomi komplikasyonlarının azaltılmasındaki rolünü desteklemektedir.
- Dijital eğitim, mobil uygulamalar ve çevrim içi danışmanlık gibi teknolojilerin sürekli hasta desteği sağlamak için kullanılabileceğini göstermektedir.

Yara Ostomi İnkontinans Hemşireleri için Uygulama Önerileri

Çalışmanın bulgularından hareketle yara, ostomi ve inkontinans hemşireleri için aşağıdaki uygulama önerileri geliştirilebilir:

1.	Ostomili bireylere, stoma bakımı, malzeme değişimi, cilt bakımı, komplikasyonların erken fark edilmesi, beslenme ve günlük yaşam düzenlemelerini kapsayan bütüncül öz-bakım eğitimleri planlayın.
2.	Verilen eğitimlerde yapılandırılmış yaklaşımlar kullanılabilir. Eğitimleri hastanın bireysel gereksinimleri ve öğrenme düzeyine göre uyarlayın.
3.	Mobil uygulamalar, çevrim içi eğitim platformları, video ve multimedya içerikleri kullanarak hastaların taburculuk sonrasında da bilgi ve desteğe erişimini sağlayın.
4.	Hastanın bakım uygulamalarını hemşirenin gerçekleştirmesinden ziyade, güvenli biçimde kendisinin yapabilmesini hedefleyin.
5.	Stoma bölgesinin uygun şekilde değerlendirilmesi, cilt bakımı, torba/adaptör sisteminin kullanımının doğru öğretilmesi ve komplikasyonların erken belirtilerinin tanınmasına yönelik eğitimleri bakım planına dahil edin.

Sonuç

Bu sistematik derleme ve meta-analiz, hemşirelik girişimlerinin ostomili bireylerin öz-bakım yeteneklerini geliştirdiğini, yaşam kalitesini ve hemşirelik hizmetlerinden memnuniyeti artırdığını ve ostomi komplikasyonlarını azaltmayla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Bulgular, ostomi bakımının yalnızca teknik bir işlem olarak değil; eğitim, danışmanlık, öz-bakımın geliştirilmesi, sürekli izlem ve teknoloji destekli bakım bileşenlerini içeren kapsamlı bir hemşirelik süreci olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir. Özellikle teknoloji temelli uygulamalar ve yapılandırılmış eğitim stratejileri, hastaların bakım sürecine aktif katılımını destekleyen önemli yaklaşımlar olarak öne çıkmaktadır.

Yara ostomi inkontinans hemşirelerinin kanıta dayalı ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarını klinik uygulamalarına entegre etmesi; hastaların bağımsızlığının, öz-bakım becerilerinin ve yaşam kalitelerinin artırılmasına, aynı zamanda ostomi komplikasyonlarının azaltılmasına katkı sağlayabilir.

Kaynak

Aydoğan, S., Yuceler Kacmaz, H., Irmak, B., Aktas, D., & Karadag, A. (2026). Effect of nursing interventions on self-care for ostomy patients: A systematic review and meta-analysis. *Applied Nursing Research*, 89, 152091. <https://doi.org/10.1016/j.apnr.2026.152091>